

мотивації до здорового способу життя, моніторинг здоров'я та прогресу у здоровому житті, а також сприяння обміну корисними досвідами й ресурсами.

Застосування інформаційних технологій у формуванні здорового способу життя є важливим і перспективним напрямом діяльності, оскільки вони допомагають суспільству стати більш інформованим і відповідальним щодо свого здоров'я та добробуту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вострокнутов І.Є., Галкіна А.І. Інструкція з оцінки якості програмних засобів навчального призначення. Київ : Держкоорцентр, 2015. 60 с.

2. Інноваційні пошуки в сучасній освіті / за редакцією Л.І. Даниленко, В.Ф. Паламарчук. Київ : Логос, 2014. 220 с.

3. Капіруліна С.Л., Паламарчук Л.Б. Інформаційно-комунікативні технології у процесі підвищення кваліфікації вчителів географії.. *Шкільна географічна освіта: інформаційно-комунікативні технології у навчально-виховному процесі* : зб. наук. праць. Київ : ДНВП «Картографія», 2008. С. 62–66.

4. Лаврентьєва Г.П. Рекомендації до використання електронних засобів в освітньому процесі (у навчально-виховному комплексі «садок–школа»). *Дошкільне виховання*. 2019. № 10. С. 8–9.

5. Паламарчук В.Ф. Інноваційні процеси в педагогіці. Київ : Освіта, 2014. 154 с.

6. Роберт І.В. Теорія та методика інформатизації освіти (психолого-педагогічний та технологічний аспекти). Київ : ПО РАВ, 2018. 274 с.

7. Чубарова С., Козловська Г., Єрмеєва В. Нові здоров'язбережувальні технології в освіті та вихованні дітей. *Розвиток особистості*. 2019. № 2. С. 171–187.

ГУМАНІТАРИЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Віталій МАЦИГІН

м. Дрогобич

Сьогодні особлива увага акцентується на вивченні гуманітарних дисциплін, т. зв. гуманітаризація виступає стратегічним напрямом реформування системи освіти в Україні. Це означає, що будь-яка сфера суспільного життя (економічна, політична, культурна) потребує т. зв. «олюднення», звернення до потреб, запитів сучасної людини, посилення уваги до неї. Причому в освітній галузі сьогодні все більш акцентується на важливості розуміння цінності періодів дитинства і юності у здобутті освіти, як основи формування особистості.

Саме завдяки гуманітаризації реалізується основне завдання освіти – формування гармонійно розвиненої особистості, яка перебуває у гармонії з собою та навколишнім середовищем, прагне до саморозвитку тощо. Власне гуманітаризація змушує нас переосмислити сутність духовно-морального життя людини, глибоко вникнути у питання теорії гуманітарно-орієнтованої освіти й виховання. Інакше кажучи, гуманітаризація освіти ставить основний акцент на «формуванні світогляду особистості, орієнтованого на загальнолюдські й національні цінності, на утвердження в свідомості й поведінці студентської молоді прогресивних громадянських, моральних та естетичних поглядів і почуттів» [4, с. 18].

Гуманітаризація освіти відіграє важливу роль у формуванні національної свідомості молодого покоління, розуміння своєї

автентичності, окремішності у світовій цивілізації. Саме ознайомлюючи молодь з культурою свого народу, його звичаями, традиціями ми формуємо у неї відчуття приналежності до українства, запобігаємо національному нівелюванню та духовному зубожінню. Водночас виховуємо у молодого покоління і відкритість до інших культур, традицій інших народів, толерантне ставлення до їхніх віросповідань, звичаїв. Адже заклади вищої освіти не можуть бути національною освітньою «резервацією», зміст навчання у них має включати все багатство знань, вироблених всім людством [4, с. 29].

Гуманітаризація вищої освіти передбачає вивчення студентами тільки науково доведених фактів, науково обґрунтованих теорій, категорично недопустимим є їх викривлення на потребу певної ідеології чи політичної сили, як це було за т. зв. радянських часів. Нічий погляди, цінності, чи переконання, які не мають наукового обґрунтування не можуть нав'язуватись молоді. Вона є суб'єктом свого становлення, розвитку і має право на власну позицію. Тобто завдання гуманітарної освіти відкрити перед молоддю різноманітні наукові факти, теорії, показати їх неоднозначність, альтернативність і плюралізм, забезпечивши при цьому їй право на власну наукову позицію тощо.

З огляду на надання характеристики, гуманітарні дисципліни володіють значним потенціалом для розвитку самостійності у студентській молоді, яка головно формується у процесі самостійної роботи. Саме самостійна робота студентів як складне педагогічне явище є особливою формою навчальної діяльності спрямованою на самостійне опанування знаннями, уміннями й навичками за умови ефективності організації освітнього процесу у закладі вищої освіти. Це дає підстави до твердження про двоєдиність мети самостійної роботи студентів, яка включає їхню готовність до самостійного засвоєння знань,

умінь, навичок, з одного боку, та формування самостійності як риси особистості – з іншого. На основі сказаного можемо визначити основні функції самостійної роботи під час вивчення гуманітарних дисциплін.

Зазначимо, що в педагогічних університетах освітніми професійними програмами передбачено вивчення таких гуманітарних наук, як: філософії, культурології, етики, соціології, психології, педагогіки і ін.

8. Так, засвоєння систематизованих знань з будь-якої гуманітарної дисципліни у самостійній роботі студентів становить пізнавальну функцію. Наступна функція самостійної роботи студентів, яка вважається не менш важливою – самоосвітня. Вона характеризується формуванням умінь та навичок самостійної пізнавальної діяльності, у процесі якої розвивається творчий підхід до самостійного засвоєння знань, умінь і навичок та механізмів їх практичного застосування. Не менш важливою є прогностична функція (передбачення можливого результату) та коригувальна функція (вчасне коригування своєї діяльності).

Хочемо наголосити також на виховному значенні самостійної роботи, як складової діяльності студента під час вивчення гуманітарних дисциплін, адже «вона формує самостійність не тільки як сукупність певних умінь і навичок, а й як рису характеру, яка відіграє істотну роль у структурі особистості майбутнього фахівця високої кваліфікації» [5, с. 169]. І, нарешті, самостійна робота студентів у рамках вивчення гуманітарних дисциплін дає можливість їм оволодіти способами самостійного здобуття знань, вміннями розв'язання типових завдань, становить основу для вироблення творчого індивідуального підходу у майбутній професійній діяльності.

Зрозуміло, що самостійна робота є невід'ємним компонентом навчальних занять з гуманітарних дисциплін:

лекцій, практичних, семінарських. До прикладу, на лекції студент самостійно прослуховує, конспектує, запам'ятовує матеріал (це т. зв. нижчий рівень прояву самостійності). А на практичних – індивідуально або в групі виконує творчі завдання, розв'язує проблемні ситуації, здійснює самостійні спостереження, узагальнює їх результати й оприлюднює свої умовиводи. Водночас самостійною роботою студент займається й поза аудиторією. Така діяльність може передбачати самостійну підготовку до семінарського заняття, опрацювання літератури, використання різноманітних носіїв інформації та мережі Інтернет, осмислення нового матеріалу, виконання домашніх завдань та ін. [3, с. 25].

У сучасних освітніх професійних програмах закладів вищої педагогічної освіти обсяг самостійної роботи студента визначається з урахуванням специфіки професії, а також місцем дисципліни у структурі професійної підготовки (обов'язкова чи вибіркова). Крім того, береться до уваги рівень освіти (перший (бакалаврський), другий (магістерський)) та форма навчання (денна, заочна, дистанційна) та ін. [3, с. 78]. Тобто, самостійна робота є складовою навчання у закладі вищої освіти. Від рівня її організації залежить результативність освітнього процесу, успішність засвоєння студентами навчального матеріалу, ефективність формування професійних умінь і навичок. Вона мотивує студента, зумовлює потребу поглиблення знань з власної ініціативи. Самостійну роботу вважають вищою формою навчальної діяльності, адже вона сприяє набуттю вмій аналізувати, систематизувати, планувати, контролювати власну діяльність. Так формується самостійність мислення, прагнення відкривати нові знання, відповідальність, креативність, дисциплінованість, точність, працьовитість. Самостійна робота є потрібною з огляду на важливість оволодіння навчальним

предметом та у зв'язку з необхідністю формування навичок самостійної діяльності у студентів [2, с. 15].

Основним завданням сучасної освіти є сформувати активну, діяльну людину, яка здатна діяти самостійно, забезпечуючи собі повноцінну життєдіяльність. Тобто, молода людина повинна володіти навичками самостійності у здобутті освіти. За таких концептуальних освітніх змін розширюються функції самостійної роботи, збільшується кількість годин відведених на неї, відповідно й зростає її важливість для студентської молоді. Це зумовлює й прагнення до змін характеру взаємин між викладачем та студентом, які стають рівноправними партнерами в освітньому процесі закладу вищої освіти. За таких умов важливим є педагогічний інструментарій самостійної освітньої діяльності студентів у вишах. Важливо, щоб допомога і контроль з боку викладача не пригнічували самостійності й ініціативи студента, а спонукали його до самостійного розв'язання питань організації, планування, контролю за своєю навчальною діяльністю, виховуючи самостійність як особистісну рису характеру [1, с. 181].

З одного боку, самостійна робота студента вимагає належного рівня організації, керівництва та контролю з боку викладача, а з іншого – передбачає активність, ініціативність, самостійність самого студента, формування навичок самостійної діяльності. Це потребує таких способів реалізації освітнього процесу в закладі вищої освіти, коли допомога, оцінка педагога не пригнічуватимуть завзятість студента, а привчатимуть його до самостійного планування і звершення навчання. Ефективність та результат самостійної роботи визначається рівнем самоорганізації, саморозвитку, здатністю студента розв'язувати життєві і професійні ситуації.

Важливим завданням педагога є також певний розподіл молодих людей за принципом індивідуальних зацікавлень та

уподобань. І важливою тут є умова щодо цілком самостійного для кожного вибору, що веде за собою вільний вияв ініціативи, творчої активності й обов'язкове емоційне задоволення результатом [4, с. 20]. Це найголовніше завдання, успіх його вирішення залежить від майстерності педагога – здатності реалізувати розвивально-орієнтований підхід до особистості. Педагогам необхідно створити таку демократичну систему життєзабезпечення, в якій студенти оволодіватимуть різними доступними і цікавими способами оперування інформацією в найрізноманітніших життєвих ситуаціях.

Отже, на сьогодні одним із найголовніших завдань розвитку особистості є формування самостійності й активності мислительної діяльності, однією з найважливіших характеристик якої є самоцінність цієї діяльності. І це не лише вміння виконувати нові нескладні завдання, а також здатність самостійно ставити нові цілі й досягати їх шляхом власного пошуку. Зазначимо, що саме гуманітарні дисципліни володіють необхідним потенціалом для розв'язання окреслених завдань. У процесі їх вивчення студенти оволодівають знаннями та механізмами формування самостійності як базової особистісної якості. Саме на заняттях цих дисциплін є змога закласти підґрунтя наукового світогляду особистості, орієнтованого на єдність людини й навколишнього світу, потребу ціннісного ставлення до себе, інших осіб і природи, що є основою гуманітарно-орієнтованої освіти. Гуманітарні дисципліни володіють необхідним потенціалом для мотивації до самостійної діяльності, до прояву своїх гуманних почуттів у добродійній діяльності.

Уважаємо, що у більш глобальному значенні створена можливість особистості брати на себе відповідальність за свою життєдіяльність, передбачає здатність стати реальним суб'єктом удосконалення суспільства, творцем власної долі, створює